

העולים הישנים יוצאים לפנסיה ולכולנו יש סיבות לדאוג

מאת: תומר אוסטיקר מרכז פעילות קרנות ומימון מדינה

ההורים שלי חושבים על פנסיה וזה צריך להפחיד את כולנו.

יש דור בישראל שניתן לאפיין אותו ע"י מספר תכונות בולטות: נטלו את המשכנתא הראשונה שלהם סביב תקופת ההיפר אינפלציה, מכירים את מדיניות קיבוע שער חליפין (בניגוד לשוק חופשי), עלו לארץ סביב מלחמת ששת הימים ודאגו להטמיע בנו את חשיבות הלימודים כבסיס להשתכרות והצלחה בחיים.

הדור ההוא, על אף נתוני פתיחה לא מרשימים, הצליח מעל המשווער. הדבר בא לידי ביטוי בעובדה כי בני הדור פרנסו את עצמם, הוריהם, בניהם ובמקרים רבים אף את הנכדים. על רקע הקושי של בני דורי לפרנס את עצמם באופן משביע רצון, בולטות כמה נקודות שוני בין התקופות של שני הדורות.

ההורים שלי החלו את "הקריירה" בתחילת שנות ה-20 לחייהם, לא היו להם חלומות גדולים מעבר להקמת משפחה. מנגד נדיר לראות היום קרייריסטים בתחילת שנות ה-20. לרוב, בני דורי מבליים חודשים ארוכים בחו"ל, עובדים בעבודות מזדמנות ומותחים את גבולות הנעורים עד סוף שנות ה-20.

דור ההורים התמיד במקום עבודתו ובדרך כלל, אם הדבר תלוי בהם, פרשו מאותו מקום עבודה ולפעמים אף מאותה פוזיציה בארגון ללא הרגשת חוסר מיצוי. מנגד רווחת היום התופעה בה מחליפים עבודה אחת לשנתיים עד ארבע שנים כבשל תחושות של מיצוי, חוסר עניין ורצון לשינוי סביבת העבודה. תחושות אלו מקבלות ביטוי מוקדם יותר ועובד שאוחז במשרה מעל 3 שנים נחשב ותיק. היבט נוסף לשוני הרב הוא צמצום בצורך וברצון לעבוד בעבודות כפיים, עבודות שאינן דורשות תואר אקדמי, אך לעיתים דורשות יכולת התמדה ומסירות שחסרה כל כך לחלק מבעלי התארים.

לא בכל אשמה הקדמה והעובדה כי ישנם שינויים בטעמי הצריכה. אין בכך כדי להסביר את העובדה כי בני דורי לא מצליחים "לסגור את החודש". עובדה ידועה היא, כי קצב עליית המשכורות אינו מדביק את קצב עליית המחירים. בעוד שבעבר מחירי סל המוצרים ביטאו את ההתקדמות הטכנולוגית ואת התמורות בשכר כוח האדם, המחירים היום מבטאים היבטים רבים כגון: יכולת לגבות מחיר גבוה, עליית קרנן של הפירמות הגדולות ושחיקת מעמדם של העסקים הקטנים, העברת הייצור ההמוני למזרח אסיה ואף תופעת העיור. כולן תרמו לעליית המחירים ולפער ההולך וגדל בינם ובין קצב עליית השכר.

ביפן הועלו הצעות הגורסות כי יש להעלות את השכר באופן אקטיבי על מנת להתמודד עם הפער הגדל בין המחירים לשכר. כמובן שהעלאת שכר בפני עצמה עשויה להעלות מחירים וייתכן כי פיתרון זה רלוונטי רק ליפן. מדינות אחרות מנסות להתמודד עם התופעה ע"י הגדלת הספקת מוצרים ציבוריים שאינם פוגעים בשכר באופן ישיר.

ההורים שלנו יוצאים לפנסיה וזו עובדה, הם משאירים מאחוריהם אותנו, דור מפוחד שלא יודע להתמודד עם השינויים שחלו בעולם בשנים האחרונות ובעיקר לא יודע איך יפרנס את עצמו בפעם הראשונה שהוא צריך לדאוג לכך.

אני לא אומר שאנו צריכים לשקוע במרה השחורה, בהחלט קיימות שיטות ודרכי פעולה באמצעותם יוכל הפרט לשפר את מצבו.

על בני דורנו להתמיד יותר במקומות עבודתם ולוותר על חלומות שאינם מחוברים למציאות. הריצה אחר תארים אקדמיים חייבת להיפסק ועלינו לייחס חשיבות רבה יותר להשכלה בלתי פורמלית, אותה ניתן לרכוש במקומות העבודה.

הדור של היום התרגל לפינוקים וחיי מותרות, כל אחד מחזיק מספר מכשירים אלקטרוניים מתקדמים, מנוי לחדר כושר ועוד. תרבות הפנאי והצריכה חייבות להשתנות ואל תצפו שחברה מסחרית תבקש מכם לא לרכוש ממוצריה, כיוון ש"יש לכם אחד כזה".

אל תצפו לשינוי שיבוא מה"מתכנן המרכזי", לממשלות שלנו אין אינטרס לשנות את המצב.